

Arvoisat vastaanottajat,

Asia: Espoon ympäristöyhdistyksen ja Uudenmaan ympäristönsuojelupiirin 27.4.2006 jättämä lausunto Kaukalahden Näkinmetsän asemakaavaluonnoksesta ja siihen liittyvistä asemakaavan muutosluonnoksista (alue 511900)

Espoon ympäristöyhdistys ja Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri tutustuivat Näkinmetsän kaavaluonnokseen ja sen tausta-aineistoihin ja hankkivat lisäksi alueelta keväällä 2006 uutta maastotietoa. Ohessa tiivistelmä näiden aineistojen pohjalta annetusta laajasti alueen luontoarvoja tarkentavasta lausunnosta. Onkin erittäin tärkeää, että kaupunkisuunnittelulautakunta perehtyy myös viralliseen, 27.4. jätettyyn, lausuntoon kaikkine liitteineen.

Yleisiä huomioita kaavasta:

Kaavaluonnoksessa ei nähdäksemme ole huomioitu riittävässä määrin alueen maakunnallista, jollei peräti valtakunnallista merkitystä Nuuksion järviylängön ja Espoon Keskuspuiston välisenä metsäekologisena yhteytenä.

Tämä maakunnallinen ekologinen käytävä on kaikilta muilta osiltaan turvattu Espoon alueella lainvoimaisiin kaavoin (Pohjois-Espoon YK, Keskuspuisto I, Tillinmäki) tai valtuuston hyväksymin kaavoin (Keskuspuisto II, Suurpelto). Vain Näkinmetsän kohdalta puuttuu hyväksytty kaava.

Kaavaluonnoksen pohjana olevissa luontoselvityksissä ei ole myöskään pystytty kunnolla hahmottamaan kaavan olennaisia luontovaikutuksia.

Nykyinen kaavaluonnos onkin monella tapaa maankäyttö- ja rakennuslain (mm. MRL 9 §, 22 § ja 54 §) vastainen ja se vaatii huomattavia parannuksia, jotta lainmukaisen kaavan edellytykset täyttyvät.

Kaavan ongelmia on käsitelty jäljempänä tiivisteltynä ja alkuperäisestä lausunnosta löytyvät kaikki allamainitut kohdat huomattavasti yksityiskohtaisemmin selvitetynä.

Tärkeän ekologisen yhteyden riittämätön huomiointi

Näkinmetsä on osa maakunnallisesti tärkeää ekologista yhteyttä Espoon keskuspuistosta Nuuksion järviylängölle. Tämä yhteys on tärkeä siksi, että 1) se muodostaa ainoan jäljellä olevan ekologisen yhteyskäytävän Espoon eteläosista Nuuksioon, ja 2) koska se on ekologisesti laadukas.

Alueen luontoarvojen huomioinnista

Espoon kaavaselvitykset eivät nykyisellään useinkaan vastaa maankäyttö- ja rakennuslain vaatimuksia. Selvityksissä on päädytty siihen rutiininomaiseen malliin, jossa selvitetään vain luonnonsuojelulain luontotyypit, metsälain 10 §:n elinympäristöt sekä liito-oravan esiintyminen (sekä yleensä jälkivaiheessa). Maankäyttö- ja rakennuslaista tai kaavojen

valtakunnallisesta ohjeistuksesta ei löydy perusteita tämänkaltaiselle rituaalinomaiselle luontoarvojen selvitykselle.

Espoon luontoselvityksissä jäävät lähes systemaattisesti huomiotta monet sellaiset luonnonsuojelu- ja metsälain luontotyyppisuojelelun ulkopuolelle aikanaan poliittisista syistä jätetyt arvokkaat luonnonympäristöt, joiden lisäsuojelu on todettu valtakunnallisesti tarpeelliseksi jopa valtioneuvoston toimesta.

Näkinmetsä on valitettavan edustava esimerkki siitä, miten luontoselvityksissä ei osata hahmottaa alueen olennaisia luontoarvoja vaan keskitytään pienkohteiden rajaamiseen.

Näkinmetsän merkittävin luonnonsuojelubiologinen arvo muodostuu sen sijainnista keskellä tärkeää metsäekologista yhteyttä. Alue olisi kuitenkin luonnonarvoiltaan merkittävä ilman keskeistä sijaintiakin.

Näkinmetsän luonnonmukaisena säästynyt alue täyttääkin hyvin esimerkiksi useat luonnonsuojelulain 10 §:n toisessa momentissa määritellyistä luonnonsuojelualueiden yleisistä perustamisedellytyksistä.

Asemakaavasuunnittelua varten tehdyt selvitykset riittämättömiä

Korostamme, että Näkinmetsän asemakaavan suunnittelussa tulee ottaa huomioon maankäyttö- ja rakennuslain sekä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden luonto- ja virkistysarvojen huomioimisvelvoitteet. Kaavoituksella tulee turvata ja edistää luonto- ja virkistysarvojen säilymistä toimivina alueellisina kokonaisuuksina. Näkinmetsän kaavaluonnoksen valmistelu oli kuitenkin edennyt jo pitkälle, vaikka kaavoituksen pohjaksi tarvittavat selvitykset olivat riittämättömiä. Tästä syystä kaavoituksen pohjaksi tulee tehdä nykyistä riittävämmät ja ajantasalla olevat selvitykset. Lisäksi alueen pirstomista osakaavoihin tulee välttää, koska vaarana on alueen kokonaiskuvan kadottaminen.

Espoon ympäristöyhdistys ja Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri korostavat erityisesti seuraavien seikkojen huomioimista Näkinmetsän kaavaluonnoksen käsittelyssä:

1. Luontoarvot

Näkinmetsän asemakaavaluonnoksen ja siihen liittyvien asemakaavamuutosten vaikutusten arviointi on keskittynyt kaava-alueelle, vaikka vaikutukset ulottuvat itse kaava-alueen laajemmalle alueelle. Alueen kaavoitusta tulisikin käsitellä osana laajempaa ekologista kokonaisuutta. Tähän liittyvät Näkinmetsän itä- ja kaakkoispuolella muun muassa Mikkelän liito-oraville tärkeä ekologinen yhteys sekä Kaupunginkallion asemakaavoitus. Vastaavasti on hyvä tiedostaa Näkinmetsän pohjoispuolella sijaitsevan Teirmossen – Hirvisuon alueen merkitys.

2. Runsaslahopuustoiset kangasmetsät

Näkinmetsän alueen luonnonmukaisen alueen metsät ovat saaneet vuosikymmeniä olla intensiivisemmän metsänkäsitteilyn ulkopuolella. Tästä johtuen niiden rakenne on

valtaosalla aluetta luonnonmukainen, monin paikoin sitä voi kutsua jopa luonnontilaisen kaltaiseksi.

Huomattava osa nyky metsätaloudelta säästyneen Näkinmetsän keskeisen osan kalliometsistä sekä kallioiden rinnemetsistä täyttää nyky puuston luonnontilaisuuden sekä lahoppuuston runsauden vuoksi Etelä-Suomen metsiensuojeluohjelman (METSU) luonnonsuojelubiologiset kriteerit.

3. Alueen soidensuojeluarvot

Kaava-alueella sijaitsee useita luonnontilaisia suokohteita ja osa niistä täyttää myös metsälain 10 §:n kriteerit.

Suot ovat olennainen osa Näkinmetsän keskiosan huomattavan luonnontilaisena säilynyttä metsäaluetta. Kaavaehdotuksessa jokaista niistä on ehdotettu muutettavaksi avoimeksi nurmikentäksi tai puistoksi. Ratkaisu on Näkinmetsään tulevan asutuksen kannalta tarpeeton. Se tuhoaisi arvokkaat suokohteet, pirstoisi Näkinmetsän yhtenäisen keskiosan ja vaurioittaisi korven kohdalla myös ekologista käytävää. Rakennettujen puistojen luomisesta Näkinmetsän keskiosiin tulisi yksiselitteisesti luopua.

4. Liito-orava

Kaavaluonnokseen sisältyvä liito-orava alueen rajaus on liian suppea eikä siinä huomioida liito-oravan kulkureittiä kallioalueen reunapuustoa käyttäen Päiväkoti Pellavan ja Veijarinkallion asuintalojen välissä sijaitsevalle jyrkäväpuustoiselle kuusirinteelle. Tätä kapeaa kuusirinnettä liito-orava käyttää liikkueessaan Espoon keskuspuiston pohjoisosiin.

Uusia jälkiä liito-oravasta on löytynyt myös Näkinmetsän länsiosasta, Palolammen luoteispuolelta sekä Palolammesta 200 metriä kaakkoon sijaitsevan kerrostalon ja kallion välistä.

Liito-orava alueen suojelun merkitystä lisää entisestään se, että kyseessä on eteläisen Espoon ainoa tunnettu elinvoimainen alue. Näkinmetsän kautta liito-orava on siirtynyt uusille esiintymisalueille Espoon keskuspuistoon ja oikeuskäytännön mukaisesti myös lajin kulkuyhteydet tulee selvittää ja suojella.

5. Lepakot

Espoon eteläosien lepakkokartoituksessa vuodelta 2002 ei ole merkintöjä lepakkohavainnoista Näkinmetsän alueella. Lepakkokartoitus tulisi tehdä uudelleen, koska Espoon ympäristöyhdistyksen, yhdessä lepakkotutkija Eeva-Maria Kyheröisen kanssa tekemä retki Näkinmetsän Palolammelle osoitti että Näkinmetsässä on lepakoita. Kaavan ekologiset vaikutukset on selvitettävä myös lepakoiden osalta.

6. Linnut

Kaava-aineiston luontoselvitysten linnusto-osuudessa ei mainittu seuraavia lajeja, jotka on tunnustettu Espoon ympäristöyhdistyksen maastokäynnillä Näkinmetsään 20.5.2005;

Tiltalti (VU) vaarantunut laji
Pikkusieppo (NT) silmälläpidettävä laji

Lisäksi alueelta on tunnistettu viimeisen kolmen vuoden ajalta Pikkutikka (VU), jonka reviiri sijoittuu Kyytimäen alueelle. Viimeisin havainto on tehty maaliskuussa 2006.

7. Käävät

Näkinmetsän alueella on normaaleihin talousmetsiin nähden runsaasti lahoppuustoa. Kaavan luontovaikutusten arvioinnissa tätä keskeisen tärkeää Näkinmetsän alueen luonnonsuojelubiologista ominaispiirrettä ei ole tunnistettu.

Kaava-aineistoissa väitetään, että kaavaa tehtäessä on selvitetty muun muassa Näkinmetsän merkitys uhanalaiselle lajistolle. Oikeampi ilmaisu lienee se, että selvityksissä on havainnointu vain muutamia lajiryhmiä (linnut, putkilokasvit), jotka eivät kerro mitään alueen merkityksestä vaikkapa uhanalaiselle lahottajalajistolle.

Virkistysarvot

Nykyisin Näkinmetsän luonnontilaisimmat osat (keski-, etelä-, ja itäosa) ovat erityisen tärkeää virkistysaluetta sekä Kaukalahden että välittömästi Näkinmetsän kaava-alueen koillispuolella sijaitsevan Mikkilän alueen asukkaille. Tulevaisuudessa alueen virkistysmerkitys vain korostuu, kun Kaukalahden asuntomessualue valmistuu, ja Näkinmetsän pohjoisosaan rakennettaneen asuntolaue. Asuntomessualue on sen tuleville asukkaille markkinoitu mm. alueen luonnonläheisyydellä ja hyvillä virkistysmahdollisuuksilla. Jo tämän lupauksen lunastaminen edellyttää, että huomattava osa Näkinmetsää säilytetään rakentamattomana, puhumattakaan nykyisten asukkaiden virkistysalueen turvaamisesta. Tämä edellyttää myös sitä, ettei rakentamattomaksi jäävää aluetta muuteta puistometsäksi, vaan sen luonnontila säilytetään. Alueella tulisi myös pidättäytyä kaikista metsään kohdistuvista toimenpiteistä prosessin ajaksi.

Rakentamisen kokonaismitoitus:

Alueelle esitetty rakentamisen kokonaismitoitus on auttamatta ylimitoitettu. Tästä ovat selkeänä osoituksena korttelit (44168, 44169, ja 44170, 47551, 47552 ja 44084-44087), jotka on sijoitettu alueen keski-, lounais- ja kaakkoisosiin, luontoarvoiltaan huomattaville rakennusteknisesti vaativille alueille; korttelien 44058, 44070 itä- ja eteläosat, jotka sijoittuvat tarpeettoman lähelle lammen rantaa.

Allaoleviin toimenpide-esityksiin liittyen tulemme lähipäivinä toimittamaan kullekin kaupunkisuunnittelulautakunnan jäsenelle havainnollistavan kartta-aineiston, josta löytyvät numeroituna alla mainitut kohdat.

TOIMENPIDE-ESITYKSET

Esitämme ensisijaisesti sitä, että Espoon kaupunki poistaa kaavaluonnoksesta luonnonsuojelullisesti arvokkaalle kokonaisuudelle esitetyt asuntovaraukset.

1. Itäosan luonnonmukaiselle kallioalueelle esitetty varaus, joka sijaitsee keskellä Näkinmetsän poikki kulkevaa ekologista yhteyttä (**A44168, A44169, A44170**).
2. Alueen itäosassa olevaan, liito-oravan käyttämään metsään sekä siihen liittyvään tervaleppäluhtaan esitetyt aluevaraukset (**AP 44709, A44061** sekä tielinjaus).
3. Luoteisreunan arvokkaalle luonnontilaisen kaltaiselle kallioalueelle esitetyt aluevaraukset (**AP 44070**, sen pohjoispuolisen **A 44072**-varauksen luonnonmukaiselle kalliolle osuva osa, **AP 44162**:n kaakkoisosa, **AP 44164** sekä sen eteläpuolinen **AO-varaus, AP 44166, AP 44167**:n keski- ja itäosa, **AO 44172**:n arvokkaalle kallioalueelle osuva osa, **A 44173** sekä siihen lounais- ja pohjoispuolelta liittyvät varauksen osat, jotka osuvat arvokkaalle kallioalueelle).
4. Alueen eteläpään luonnontilaisen kaltaiselle kallioalueelle esitetyt varaukset (**A44077**, osa varauksesta **AP 44081, AP 44080, APO 44082, AO 44084** ja varauksen **AO 44806** länsipää)
5. Näkinmetsän itäosan lahoppuustoiselle alueelle, joka on samalla liito-oravan käyttämää aluetta ja osin luonnontilaista korpea sekä tästä länteen olevalle rinteelle esitetyt aluevaraukset (**AO- 1 47551, AO- 1 47552** jo osin rakennettua itäosaa lukuunottamatta).

Lisäksi esitetään systemaattisesti poistettavaksi kaikkia Näkinmetsän luonnontilaisen kaltaiselle osalle osuvia tievarauksia.

Mikäli Espoo edelleen aikoo esittää rakentamista arvokkaalle luontokokonaisuudelle, esitämme toissijaisena vaihtoehtona sitä, että Espoo selvittää kunnolla Näkinmetsän alueen, erityisesti kartalle rajaamamme arvokkaimman osan luontoarvot. Näissä selvityksissä on syytä kiinnittää huomiota ainakin seuraaviin asioihin:

- puustoltaan luonnontilaisen kaltaisten ja lahoppuustoltaan arvokkaiden kallio- ja kangasmetsien sekä korprien esiintyminen alueella
- vesitaloudeltaan luonnontilaisten korprien esiintyminen
- alueen merkitys lepakoille
- alueen merkitys uhanalaiselle ja vaateliaalle kääpäälajistolle
- alueen länsiosassa olevat liito-oravalle tärkeät alueet

Espoossa 31.5.2006

Espoon ympäristöyhdistyksen puolesta,

Pirjo Itkonen
hallituksen jäsen